

เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

โดย

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๓ จังหวัดชลบุรี
สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑	
บทนำ	๑
บทที่ ๒	
การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Activity-based Learning)	๓
๒.๑ ความหมาย	๓
๒.๒ ลักษณะสำคัญ	๓
๒.๓ หลักการจัดการเรียนการสอน	๓
๒.๔ บทบาทของผู้สอน/วิทยากร	๔
๒.๕ ประเภทของการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน	๔
๒.๖ องค์ประกอบ	๔
๒.๗ ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้	๕
๒.๘ กิจกรรมที่นิยมใช้	๕
๒.๙ ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน	
บทที่ ๓	
การนำกิจกรรมเป็นฐานมาปรับใช้ในงานฝึกอบรม	๗
๓.๑ การเตรียมการสอน	๗
๓.๒ การจัดลำดับเนื้อหา	๘
๓.๓ การเขียนแผนการสอน	๘
๓.๔ การเตรียมการใช้สื่อ	๘
๓.๕ การนำเสนอ	๘
๓.๖ กิจกรรมการฝึกอบรมตามรูปแบบที่พัฒนา	๙

คำนำ

การจัดการความรู้ เรื่อง เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่วิธีการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมโดยนำการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based Learning) มาปรับใช้ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เป็นการเอากิจกรรมเป็นที่ตั้งเพื่อฝึกและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้เรียนจะเกิดการตื่นตัว กระตือรือร้นด้านความรู้คิดจากตัวเอง มากกว่าการฟังบรรยายและการท่องจำ

เนื้อหาประกอบด้วย ความหมาย ลักษณะสำคัญ องค์ประกอบ ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน และการนำไปใช้ในการฝึกอบรม ฯลฯ

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดการความรู้ เรื่อง เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ปฏิบัติงานฝึกอบรม และมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านงานฝึกอบรมให้สมดังวัตถุประสงค์ และหากมีข้อเสนอแนะและข้อบกพร่องประการใดผู้จัดทำยินดีน้อมรับที่จะแก้ไขและปรับปรุง และขออภัยมา ณ ที่นี้

ผู้จัดทำ

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มา

ปัจจุบันการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเหมาะสมเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงาน เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การฝึกอบรมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง พัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ในองค์กรให้เกิดกระบวนการหรือกิจกรรมเพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะ และเจตคติโดยภายในกระบวนการฝึกอบรม มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีการทำกิจกรรมร่วมกัน

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ที่ ๓ เป็นหน่วยงานในการเผยแพร่ความรู้ด้านสหกรณ์ ให้แก่บุคลากรในขบวนการสหกรณ์ในหลายระดับ นับตั้งแต่นักเรียนจนถึงสมาชิกสหกรณ์ จึงต้องมีการจัดการ เรียนรู้ที่หลากหลายให้เหมาะสมแก่กลุ่มเป้าหมายสอดคล้องกับกลยุทธ์แผนงานของหน่วยงาน

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และมุ่งเน้นเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำ ซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจะเป็น ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ จากกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสลงมือกระทำไม่ใช่ เป็นเพียงการฟังเท่านั้น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้ง ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าร่วมด้วย การ เรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มาก และนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ (Passive Learning) เพราะกระบวนการเรียนรู้ แบบ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติจริงจะ สามารถเก็บความจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ใน ปริมาณที่มากกว่า ระยะเวลาว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) ครอบคลุมวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายวิธี เช่น การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) การเรียนรู้ที่ เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) การเรียนรู้จากการสืบค้น (Inquiry-Based Learning) การเรียนรู้ด้วยการค้นพบ (Discovery Learning) ฯลฯ อย่างไรก็ตาม รูปแบบ วิธีการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เหล่านี้ มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเดียวกัน คือให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้จากเดิมที่มีบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอด เป็นผู้ชี้แนะ วิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ ด้วยการสร้าง ความเข้าใจด้วยตนเองจนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย

การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning: ABL) เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เชิงรุก และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบุคลากรในขบวนการสหกรณ์ ทุกกลุ่มอายุและอาชีพ เพราะเน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การเรียนรู้เกิดจากการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ กระตือรือร้น คิดแก้ปัญหาเองอย่างเหมาะสม เน้นความพร้อมของผู้เรียน เป็นสำคัญซึ่งตรงกับลักษณะพฤติกรรม และการใช้ชีวิตของบุคลากรในขบวนการสหกรณ์

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน
๒. เพื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานไปปรับใช้ในงานฝึกอบรมบุคลากรในขบวนการสหกรณ์

บทที่ ๒

การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Activity-based Learning)

๒.๑ ความหมาย

คือ การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมและลงมือปฏิบัติของผู้เรียนเป็นหลัก ยึดหลักการให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง “Child Centered” โดยการปฏิบัติจริง Learning by Doing เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาได้ Doing by Learning ผู้เรียนจะเกิดทักษะต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ ใช้กระบวนการคิดแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การเรียนรู้ และสามารถตกผลึกความรู้จากการเรียนการสอนเรื่องนั้น ๆ ด้วยตัวผู้เรียนเอง

เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนามาจากแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เผยแพร่ในปลายศตวรรษที่ ๒๐ ที่เรียกว่า การเรียนรู้ที่เน้นบทบาท และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือ “การเรียนรู้เชิงรุก” (Active Learning) ซึ่งหมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒.๒ ลักษณะสำคัญ

๑. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านความรู้คิด
๒. กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากตัวผู้เรียนเองมากกว่าการเรียนในห้องเรียนและการท่องจำ
๓. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียน
๔. ได้ผลลัพธ์ในการถ่ายทอดความรู้ใกล้เคียงกับการเรียนรู้รูปแบบอื่น แต่ได้ผลดีกว่าในการพัฒนาทักษะด้านการคิดและการเขียนของผู้เรียน
๕. ผู้เรียนมีความพึงพอใจกับการเรียนรู้แบบนี้มากกว่ารูปแบบที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบตั้งรับ
๖. มุ่งเน้นความรับผิดชอบของผู้เรียนในการเรียนรู้โดยผ่านการอ่าน เขียน คิด อภิปราย และเข้าร่วมในการแก้ปัญหา

๒.๓ หลักการจัดการเรียนการสอน

๑. ให้ความสนใจที่ตัวผู้เรียน
๒. เรียนรู้ผ่านกิจกรรมปฏิบัติที่น่าสนใจ
๓. ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก
๔. ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ในการเรียน
๕. ไม่มีการสอบ แต่ประเมินผลจากพฤติกรรม ความเข้าใจ และผลงาน

๖. เพื่อนร่วมเรียนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

๗. มีการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดและเสริมสร้างความมั่นใจตนเอง

๒.๔ บทบาทของผู้สอน/วิทยากร

๑. ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน

๒. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรม

๓. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม การอภิปราย และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนผู้เข้าฝึกอบรมด้วยกัน

๔. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดความเลื่อมใส มีชีวิตชีวา ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

๕. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน

๖. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่

หลากหลาย

๗. ผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับความสามารถในการแสดงออกและความคิดเห็นของผู้เรียน

๒.๕ ประเภทของการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

๑. กิจกรรมเชิงสำรวจ เสาะหา ค้นคว้า ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรวบรวม สังเคราะห์ ความคิดรวบยอด และทักษะ

๒. กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรวบรวม สังเคราะห์ผ่านการปฏิบัติ หรือการทำงานที่ริเริ่มสร้างสรรค์

๓. กิจกรรมเชิงการแสดงออก ได้แก่ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอ การเสนอผลงาน

๒.๖ องค์ประกอบ

๑. ด้านผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความรู้กัน กล่าวถาม ถิ่นำเสนอผลงาน และสนุกกับการเรียน

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือกัน และมีการอภิปรายในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น

๓. ด้านเนื้อหาและภาระงาน ออกแบบการเรียนรู้และเนื้อหาที่น่าสนใจ จูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียน เนื้อหาบทเรียนมีความหมาย มีความเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

๔. ด้านสื่อการสอน ออกแบบสื่อการสอนที่น่าสนใจและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

๕. ด้านสิ่งแวดล้อม จัดให้มีบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถามตอบ แสดงความคิดเห็น ได้ร่วมทำกิจกรรมในกลุ่ม จูงใจให้อยากเรียน บรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้

๒.๗ ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้

๑. ชี้แนะ ผู้สอนให้โอกาสการเรียนรู้และชี้แนะการเรียนรู้ให้กับนักเรียน
๒. ชื่นชมประสบการณ์ ผู้สอนให้สถานการณ์การเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะสังเกต สำรวจ ประสบการณ์เพื่อพัฒนาความเข้าใจของตนเอง
๓. ชี้กิจกรรม ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแข่งขันในกิจกรรมที่แตกต่างกัน
๔. ชื่นสร้างความรู้ ผู้เรียนทุกคนสร้างความรู้ของตัวเองโดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์
๕. ชื่นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักเรียนในกลุ่มพูดคุยร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
๖. ชื่นประเมินผล เป็นการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอน

๒.๘ กิจกรรมที่นิยมใช้

๑. การอภิปรายในห้องเรียน
๒. การอภิปรายกลุ่มย่อย
๓. กิจกรรม คิด-จับคู่-แลกเปลี่ยน
๔. เซลการเรียนรู้
๕. การฝึกเขียนข้อความสั้น ๆ
๖. แกลเลอรี วอลล์
๗. บทบาทสมมติ
๘. การโต้วาที
๙. การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์
๑๐. การเรียนแบบกลุ่มร่วมแรงร่วมใจ
๑๑. ปฏิบัติจากกิจกรรมชีวิตที่ค้น
๑๒. เกมในชั้นเรียน

๒.๙ ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

1. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถแก้ปัญหาได้
2. ช่วยส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรืออยากร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น
3. ช่วยให้ผู้เรียน ๆ รู้สิ่งต่าง ๆ อย่างมีความหมายที่เข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้งแลคงทน
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกแสดงความคิดเห็นอย่างมีวิจารณ์ญาณ
5. ช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา

6. สร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนและช่วยเพิ่มความสุขในการเรียน
7. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยผ่านการทำกิจกรรมได้
8. สามารถนำไปเชื่อมโยงปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านการลงมือทำ

บทที่ ๓

การนำกิจกรรมเป็นฐานมาปรับใช้ในงานฝึกอบรม

การออกแบบการสอน หมายถึง การวางแผนหารูปแบบการแก้ปัญหา ซึ่งอาจมีมากกว่าหนึ่งรูปแบบ รูปแบบของการแก้ปัญหา หมายถึงรวมถึงการวางแผนการสอนที่จะต้องมีกิจกรรม สื่อการสอน แนวทางการดำเนินการเรียนการสอน การประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์ และรูปแบบของการแก้ปัญหา ต้องสร้างจากหลักการที่จะเป็นไปได้ ประหยัดค่าใช้จ่าย และเวลา เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านมนุษย์ และด้านที่เป็นวัสดุสิ่งของด้วย

๓.๑ การเตรียมการสอน

๑) การสำรวจทรัพยากรและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อจัดวางแผนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมไปถึงการสำรวจปัญหาทรัพยากร การวิเคราะห์ผู้เรียน การวิเคราะห์ และจัดลำดับเนื้อหาสาระ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ตามลำดับขั้น การพิจารณาเลือกวิธีสอน หรือกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ การกำหนดสื่อการสอน การกำหนดแนวทางการประเมินผลว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และ รวบรวมข้อมูลที่ได้เตรียมการนั้น บันทึกลงในแผนการสอน การบันทึกแผนการสอนจะช่วยให้ผู้สอนได้มีโอกาสทบทวนและปรับปรุงวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพแวดล้อม

๒) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน เป็นความคาดหวังของผู้สอน ที่มีต่อผู้เรียนว่า เมื่อผ่านการเรียนการสอนในบทเรียนหนึ่ง ๆ ผู้เรียนควรมีพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างไร การกำหนดวัตถุประสงค์ มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนในการสอนแต่ละครั้ง ผู้สอนควรกำหนดชัดเจนว่า ต้องการให้ผู้เรียนได้รับอะไร และเกิดพฤติกรรมอย่างไร หลังจากจบบทเรียนแล้ว การกำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังในตัวผู้เรียน จะเป็น แนวทางในการกำหนดวิธีสอน วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จากลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอนแต่ละครั้ง ควรใช้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุถึงพฤติกรรมที่คาดหวัง เจื่อนใจ และเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนต่อไปได้

๓) การวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อให้ทราบถึงความต้องการ ความสนใจ ความสามารถในการเรียนรู้ ความรู้และ ทักษะพื้นฐานที่มีอยู่ นับว่าเป็นส่วนสำคัญของขั้นเตรียมการเรียนการสอนที่เป็นระบบ ทั้งนี้เพราะ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการขั้นต่อ ๆ ไป เช่น นำไป ก) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้เรียนข) กำหนดเนื้อหาสาระที่สนองต่อความสนใจของผู้เรียน และพอเหมาะกับความรู้และทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนมีอยู่ เพื่อจะได้พัฒนาความรู้ต่อไปได้ ค) กำหนดการ เรียนการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสม กับลักษณะของผู้เรียน เป็นต้น

ซึ่งการจัดการเรียนการสอนบางครั้ง เนื้อหาที่ได้รับมอบหมายนั้นยากเกินกว่าที่ผู้สอนจะเริ่มสอนได้ อาจต้องมีการทบทวนหรือสอนเนื้อหาพื้นฐานก่อนที่จะสอนเนื้อหาที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นก่อนดำเนินการจัดการเรียนการสอนจึงนิยมวิเคราะห์งานการเรียนรู้ (task analysis) ก่อนเสมอ

๓.๒ การจัดลำดับเนื้อหา จัดเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการเตรียมการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามลำดับขั้น โดยการพิจารณาเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

๓.๓ การเขียนแผนการสอน เมื่อได้ศึกษาปัญหา สำนวททรัพยากร วิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลในการจัดการเรียนการสอน กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอน วิเคราะห์และจัดลำดับเนื้อหา กำหนดกิจกรรมและวิธีสอน กำหนดสื่อการเรียนการสอน วิเคราะห์และประเมินผล ซึ่งเป็นกรวางแผนการเรียนการสอนแล้ว เพื่อให้เห็นแนวทางการเรียนการสอนที่เด่นชัด จึงควรมนำข้อมูลซึ่งเตรียมการดังกล่าวนั้นมาบันทึกลงไว้เรียกบันทึกนี้ว่า “แผนการสอน”

๓.๔ การเตรียมการใช้สื่อ เมื่อได้วางแผนเลือกใช้สื่อการสอนแล้ว ขั้นตอนคือการเตรียมการสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้การใช้สื่อการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามวัตถุประสงค์ ก่อนใช้สื่อการสอน ผู้ใช้ควรเตรียมความพร้อมดังนี้

๑. การเตรียมความพร้อมของผู้สอน เพื่อให้ภาพของผู้สอนในการใช้สื่อการสอนเป็นไปอย่างดีและราบรื่นเป็นที่ประทับใจต่อผู้เรียนและสำคัญ ที่สุดคือ การสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้สอน ดังนั้นผู้สอนควรมีการเตรียมพร้อมในการใช้สื่อการสอน เช่น การเตรียมบทบรรยายประกอบสื่อ การจัดลำดับการใช้สื่อ การตรวจเช็คสภาพหรือทดลองสื่อก่อนการใช้งานจริง

๒. การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก่อนใช้สื่อการสอนผู้สอนควรทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงกิจกรรมการเรียน และลักษณะการใช้สื่อการสอน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนทราบบทบาทของตน และเตรียมตัวที่จะมีส่วนร่วมกับกิจกรรม หรือตอบสนองต่อสื่อ

๓. การเตรียมความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ร่วมกัน สื่อการสอนบางอย่างต้องใช้ร่วมกับอุปกรณ์หรือเครื่องมืออื่นด้วย ดังนั้น ผู้ใช้สื่อควรทดสอบการใช้สื่อ ก่อนใช้งานจริง เช่น การตรวจสอบแหล่งจ่ายกระแสไฟฟ้า การตรวจสอบการเสียบปลั๊กหรือสายไฟต่าง ๆ เป็นต้น

๔. การเตรียมความพร้อมของสภาพแวดล้อมและห้องสอน สื่อแต่ละอย่างเหมาะสมที่จะใช้กับสภาพห้อง หรือสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไป เช่น ขนาดของห้องเรียนควรเหมาะสมกับสื่อที่ใช้ สภาพของแสงหรือเสียงก็ควรจัดให้เหมาะสมเช่นกัน

๓.๕ การนำเสนอ (Presentation) ในช่วงการนำเสนอเนื้อหาบทเรียน อาจแบ่งเวลาออกได้เป็น ๓ ช่วง ได้แก่

๑. ช่วงนำเข้าสู่บทเรียน การใช้สื่อการสอนช่วงนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการใช้อสื่อเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการที่จะเริ่มต้นเรียน และเพื่อสร้างความน่าสนใจให้แก่บทเรียน

๒. ช่วงสอนเนื้อหาบทเรียน การใช้สื่อการสอนในช่วงสอนเนื้อหาบทเรียน เป็นการใช้สื่อเพื่อถ่ายทอดสาระความรู้ หรือเนื้อหาบทเรียน ให้แก่ผู้เรียน เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้องและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๓. ช่วงสรุปบทเรียน ในช่วงสุดท้ายของการสอน ควรมีการใช้สื่อการสอนเพื่อสรุปเนื้อหาที่สำคัญของบทเรียน เพื่อช่วยผู้เรียนในการ สรุปสาระที่ควรจำ หรือเพื่อช่วยโยงไปสู่เนื้อหาในบทต่อไป

นอกจากการใช้สื่อการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของช่วงการนำเสนอแล้วในขณะที่ใช้สื่อยังมีหลักการที่ควรปฏิบัติดังนี้

๑. ใช้สื่อการสอนตามลำดับที่วางแผนไว้ หากพบปัญหาเฉพาะหน้าควรแก้ไขลำดับการนำเสนอในภาพรวมให้มีการ เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

๒. ควบคุมเวลาการใช้สื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางอย่างไว้อย่างดีแล้ว คือใช้เวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหา ไม่นำเสนอ เร็วหรือช้าเกินไป

๓. ไม่ควรให้ผู้เรียนเห็นสื่อก่อนการใช้ เพราะอาจทำให้ผู้เรียนหมดความตื่นตัว หรือหมดความน่าสนใจ หรือไม่ควร นำเสนอสื่อหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน เพราะสื่อหนึ่งอาจแย่งความสนใจจากอีกสื่อหนึ่ง หรืออาจทำให้ผู้เรียนสับสน หรืออาจมีปัญหาในเรื่องการรับรู้ของผู้เรียนที่ไม่สามารถรับรู้ได้พร้อมๆ กัน

๔. ทำกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบการใช้สื่อการสอนตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ เช่น การระดมสมอง การตั้งคำถาม การอภิปราย เป็นต้น

๕. การนำเสนอควรมีจุดเน้นและอธิบายรายละเอียดในส่วนที่สำคัญ ในขณะที่นำเสนอ โดยเฉพาะจุดที่ผู้เรียนไม่เข้าใจ และสับสน

๖. การนำเสนอด้วยสื่อควรออกแบบให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการนำเสนอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิสัมพันธ์ด้านการใช้ ความคิด ผู้เรียนควรมีโอกาสมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมหรือการใช้สื่ออย่างทั่วถึง

๓.๖ กิจกรรมการฝึกอบรมตามรูปแบบที่พัฒนา

กิจกรรมการฝึกอบรม		
<p>ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน: วัตถุประสงค์ เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เสริมประสบการณ์เดิม สร้างประสบการณ์ใหม่</p>		
ผู้สอน	ผู้เข้าอบรม	เทคนิคการสอน/สื่อการสอน
-จัดเตรียมการสอน	-เข้าใจวัตถุประสงค์การฝึกอบรม	-แบบฟอร์มถาม-ตอบ
-บอกวัตถุประสงค์การฝึกอบรม	-ตอบประเด็นปัญหา	-การสอนแบบสาธิต
-นำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีการสร้างปัญหา		-แบบทดสอบก่อนการอบรม

		
ขั้นให้เนื้อหาความรู้: วัตถุประสงค์ เพื่อให้ความรู้เนื้อหาสาระให้ผู้เรียน		
ผู้สอน	ผู้เข้าอบรม	เทคนิคการสอน/สื่อการสอน
-ให้เนื้อหาความรู้	-ศึกษาและค้นคว้าข้อมูล	-งานนำเสนอ powerpoint/คลิปวิดีโอ **โดยแทรกถามตอบระหว่างนำเสนอ
-แบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรม	-ระดมสมอง	-แบบฟอร์มถาม-ตอบ
-มอบหมายงาน	-ลงมือปฏิบัติงาน	-การค้นคว้า/แหล่งการเรียนรู้
-ให้คำปรึกษา	-สรุปประเด็นปัญหา	-การศึกษาด้วยตนเอง
ขั้นให้แบบฝึกหัด: วัตถุประสงค์ เพื่อจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน ทำกิจกรรมกลุ่ม ฝึกปฏิบัติ กำหนดผลงาน ชิ้นงาน และนวัตกรรม		
ผู้สอน	ผู้เข้าอบรม	เทคนิคการสอน/สื่อการสอน
-สรุปประเด็นปัญหา	-อภิปรายผล	-ใบกิจกรรม
	-นำเสนองาน	-การศึกษาด้วยตนเอง

		**แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอแนวคิดของกลุ่ม และเสนอให้กลุ่มอื่นแสดงความคิดเห็น
<p>ขั้นตรวจปรับความรู้: วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนนำเสนอผลงาน ชิ้นงาน นวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ</p>		
ผู้สอน	ผู้เข้าอบรม	เทคนิคการสอน/สื่อการสอน
-วัดและประเมินผลการเรียน	-สรุปความรู้ที่ได้รับ	-การวัดและประเมินผล
-ตรวจปรับความรู้ผู้เข้าอบรม		-แบบประเมิน
		-แบบทดสอบหลังอบรม
		